

НАУКОВЕ ЖИТТЯ

Венедіктов В.С.

доктор юридичних наук, професор, про-
ректор з наукової роботи Харківського
економіко-правового університету

Щодо концепції наукової діяльності Харківського економіко-правового університету

1. Загальні положення

Сучасний стан розбудови національної науки характеризується зміцненням наукового забезпечення діяльності вищих навчальних закладів, наявністю сталих зв'язків між національними та закордонними науково-освітніми закладами, формуванням чисельних наукових шкіл, підвищенням кількості та якості наукових досліджень, присвячених як загальнотеоретичним, так і прикладним проблемам життєдіяльності держави. Наука у вищих навчальних закладах інтегрується у чинну систему наукової та науково технічної діяльності на засадах єдиної нормативно-правової бази, яка забезпечує ефективність її функціонування. Сьогодні можна констатувати наявність високого наукового потенціалу науковців України та нерозривний зв'язок їх діяльності з тими практичними завданнями, що поставлені перед суспільством і державою.

У відповідності до сучасних вимог науковці Харківського економіко-правового університету приділяють велику увагу вивченню і дослідженню актуальних проблем побудови правової держави і правової системи України, консолідації зусиль державних органів, громадських структур у забезпеченні правопорядку в державі, вирішують питання захисту законних прав і інтересів громадян, розробляють науково обґрунтовані рекомендації для практичних органів.

Наукові здобутки науковців Харківського економіко-правового університету спрямовані на розв'язання практичних за-

вдань господарчої діяльності, розбудови правової і соціальної держави, зміцнення правопорядку, забезпечення громадської і державної безпеки. Наукова діяльність в Харківському економіко-правовому університеті є інтелектуальною цілеспрямованою творчою роботою, що здійснюється у формі фундаментальних і прикладних наукових досліджень та спрямовується на одержання і використання нових знань щодо правотворчої та провозастосовчої діяльності в Україні.

Разом з тим необхідно відзначити, що особливості сучасної політичної та соціально-економічної ситуації в Україні, зміни в суспільній свідомості та переорієнтація ідеологічних основ діяльності української держави на зміцнення демократії та реальне забезпечення визначених Конституцією прав, свобод та інтересів громадян зумовлюють відповідні зміни концептуальних засад наукової діяльності Харківського економіко-правового університету.

Насамперед це пов'язано із необхідністю переорієнтації наукових досліджень на прогнозування тих соціальних процесів, які будуть відбуватися в нашій державі у довгостроковій перспективі, а також на наукове забезпечення процесів удосконалення національного законодавства та нормативно-правової бази діяльності державних інституцій.

Нормативно-правовою основою Концепції є Конституція України, Закони України "Про наукову та науково-технічну діяльність", "Про вищу освіту", інші нормативно-правові акти з питань наукової та науково-технічної діяльності, освіти, захисту авторських і суміжних прав тощо.

Кінцевою метою реалізації Концепції є досягнення таких цілей:

- перехід від опису суспільно-політичних та соціально-економічних процесів у сфері діяльності державних інституцій до їх прогнозування;
- створення наукового підґрунтя для інтеграції національної науки у систему європейської науки;
- зміцнення наукового потенціалу Харківського економіко-правового університету;
- забезпечення глибини теоретичних розробок та безумовної практичної значущості прикладних досліджень науково-педагогічних працівників Харківського економіко-правового університету

2. Основні завдання, функції та принципи наукової та науково-технічної діяльності в Харківському економіко-правовому університеті

Основними завданнями наукової та науково-технічної діяльності в Харківському економіко-правовому університеті є:

- актуалізація змісту фундаментальних і прикладних наукових досліджень, спрямованих на розв'язання найбільш важливих проблем практичної діяльності державних інституцій відповідно до їх функцій та компетенції, визначених законодавством;

- підвищення наукового рівня експертизи проектів законодавчих та нормативно-правових актів;

- розроблення правових, організаційних, технологічних, економічних, інформаційно-аналітичних, фінансових та інших методів удосконалення діяльності державних інституцій;

- пошук нових форм організації наукової та науково-технічної діяльності, сприяння впровадженню її результатів у практику;

- удосконалення системи підготовки та перепідготовки наукових і науково-педагогічних кадрів;

- використання сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі.

З метою успішного розв'язання поставлених завдань наука в Харківському економіко-правовому університеті повинна виконувати такі основні функції:

- науковий супровід та інформаційно-аналітичне і науково-технічне забезпечення господарчо-правової діяльності державних інституцій;

- спрямування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт на розв'язання актуальних проблем практичної діяльності;

- підготовка висококваліфікованих фахівців для юридичного забезпечення господарчої діяльності;

- упровадження практики діяльності державних інституцій вітчизняних та зарубіжних науково-дослідних методик і технологій.

Реформування наукової діяльності в Харківському економіко-правовому університеті здійснюватиметься на таких принципах:

- органічна єдність науки, освіти і практики;

- збалансованість співвідношення фундаментальних і прикладних наукових досліджень;
- комплексність підходу до розв'язання наукових проблем юридичного забезпечення господарчої діяльності;
- плановість проведення наукових досліджень;
- економічна доцільність та ефективність наукових досліджень і впровадження їх результатів.

3. Удосконалення організації управління і координації наукової діяльності в Харківському економіко-правовому університеті

Наукова діяльність в Харківському економіко-правовому університеті потребує здійснення комплексу організаційних та науково-дослідних заходів.

Організаційні заходи спрямовуються на удосконалення структури, форм та змісту організації наукової діяльності, науково-дослідні - на розроблення науково обґрунтованих шляхів підвищення якості, удосконалення, планування та організації наукових досліджень і науково-дослідної діяльності.

Наукові дослідження в Харківському економіко-правовому університеті проводяться на кафедрах та в науково-дослідних лабораторіях відповідно до їх спеціалізації, а також шляхом залучення практичних працівників до розробки госпрозрахункових тем.

Подальший розвиток наукової діяльності в Харківському економіко-правовому університеті повинен спрямовуватися передовсім на формування кадрового забезпечення для належного наукового розв'язання актуальних проблем діяльності державних інституцій.

Для проведення наукових досліджень можуть утворюватися тимчасові творчі колективи (у тому числі на контрактній основі) у складі науковців, найбільш досвідчених працівників та висококваліфікованих спеціалістів у відповідних галузях законодавчої та господарчої діяльності.

4. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження

Пріоритетними напрямками фундаментальних і прикладних

наукових досліджень у Харківському економіко-правовому університеті на найближчу перспективу слід уважати:

- розробку системи протидії економічним та фінансовим кризам, правовому нігілізму та порушенням прав людини;

- удосконалення цивільного та трудового законодавства, розробку проблем власності на землю та екологічного захисту середовища;

- удосконалення профілактичної роботи з населенням, проведення тижнів правової освіти;

- розробку проблем кримінальної відповідальності в сфері інформаційного середовища, інтелектуальної власності та забезпечення прав, свобод та інтересів учасників кримінального процесу;

- розвиток теорії й практики науково-освітньої діяльності з урахуванням європейського досвіду;

- розробку системи моніторингу громадської думки щодо правозастосовчої державних інституцій;

- удосконалення нормативно-правового забезпечення службово-трудова відносин в органах державної влади;

- захист інформації від злочинних посягань в комп'ютерних мережах;

- проблеми сучасної гуманітарної підготовки студентів та викладачів в умовах євроінтеграції.

Фундаментальні наукові дослідження повинні забезпечувати одержання нових знань у сфері господарчої діяльності та спрямовуватися на розвиток пріоритетних напрямів у цій сфері, наукове обґрунтування питань законодавчого та соціального регулювання діяльності державних інституцій.

Проведення фундаментальних наукових досліджень необхідно організувати у співпраці з освітніми та науковими закладами України, Національною академією наук, Академією правових наук, Міністерством освіти і науки, Міністерством юстиції та іншими зацікавленими органами, які мають у своєму складі наукові установи з потужною дослідницькою та науково-експериментальною базою. Одним із шляхів забезпечення успішності такої роботи можуть бути міжгалузеві науково-дослідницькі програми.

Важливо підтримувати дослідження, які проводяться у сумі-

жних наукових галузях знань - юридичних, економічних, соціологічних, технічних тощо.

Прикладне наукове забезпечення господарчої діяльності слід орієнтувати на практичну діяльність державних інституцій, підвищення її ефективності. Прикладні наукові дослідження повинні проводитися у рамках визначених пріоритетних напрямів, співпрацюючи з досвідченими спеціалістами.

З метою уникнення дублювання фундаментальні та прикладні наукові дослідження повинні проводитися на підставі узгодження наукових планів усіх структурних підрозділів Університету.

5. Механізм упровадження у практику наукових розробок

Упровадження наукових розробок у практику здійснюється на планових засадах. План упровадження повинен передбачати конкретні організаційні, навчальні, методичні, практичні заходи, а також їх авторський супровід.

Організація планування фундаментальних та прикладних наукових досліджень повинна здійснюватися за умови ретельного вивчення питань, які вирішуються, а також чіткого визначення кінцевих результатів та шляхів їх подальшого використання з попереднім прогнозом ефективності.

Результати наукових розробок упроваджуються у практику діяльності державних інституцій на основі укладених між замовниками і виконавцями угод щодо проведення конкретних досліджень, а також шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів, управлінських рішень, надання методичних рекомендацій тощо.

Потрібно розробити методичку оцінювання результатів наукових досліджень і з визначенням їх ефективності, а також базових підприємств для впровадження.

6. Підготовка та використання наукових кадрів

Кадрова політика у сфері наукового забезпечення діяльності Харківського економіко-правового університету повинна базуватися на таких принципах:

- цілісність системи кадрового забезпечення;
- перспективність та випереджувальний характер, що ґрунтується на прогнозуванні кадрової ситуації;
- стимулювання наукової діяльності з метою збереження наукових кадрів;
- чітке визначення критеріїв добору науково-дослідницького персоналу;
- наступність та оновлення наукових кадрів, оптимальне співвідношення наукового та науково-допоміжного персоналу;
- добір талановитої молоді, схильної до наукової діяльності, сприяння її підготовці;
- здійснення правового і соціального захисту науковців, який забезпечує законність та соціальну справедливість вирішення кадрових питань.

Наукові кадри поповнюються за рахунок підготовки спеціалістів на базі Харківського економіко-правового університету та залученням фахівців відповідного профілю практичних органів та інших органів виконавчої влади

У Харківському економіко-правовому університеті може створюватися інтегрована база даних про наукових працівників практичних органів, їх наукових керівників та консультантів, а також тем наукових досліджень.

Усебічне сприяння надається формуванню наукових шкіл, створенню відповідних умов для проведення дисертаційних досліджень, підвищенню рівня кваліфікації та авторитету наукових працівників Харківського економіко-правового університету. З урахуванням сучасних наукових розробок і результатів наукових досліджень вносяться необхідні корективи та доповнення у навчальні плани і програми Харківського економіко-правового університету та його структурних підрозділів, удосконалюється система підготовки та підвищення кваліфікації працівників.

7. Соціальний захист наукових та науково-педагогічних працівників Харківського економіко-правового університету

Пріоритетними у справі соціального захисту є такі напрями:

- удосконалення правового регулювання системи соціального захисту матеріального і морального стимулювання та заохо-

чення наукового і науково-педагогічного складу працівників з урахуванням кваліфікаційного рівня, особливих умов та стажу професійної діяльності;

- застосування розгалуженої системи творчих відпусток, наукових відряджень та стажування, у тому числі за кордоном, для проведення актуальних досліджень;

- створення спеціальних фондів підтримки наукових та науково-педагогічних кадрів, аспірантів та здобувачів, що працюють у Харківському економіко-правовому університеті, а також тих, які змінили основне місце роботи або вийшли на пенсію за умови їх подальшого залучення до наукової діяльності.

8. Розвиток науково-інформаційного забезпечення наукових досліджень

Ефективність наукової діяльності головним чином визначається можливістю доступу до науково-технічної інформації. Розвиток процесів поділу наукової праці призвів до високої інтенсифікації інформаційного обміну, перетворивши науково-інформаційну діяльність на один із найважливіших елементів наукової інфраструктури. Одним з основних напрямів удосконалення наукових досліджень у Харківському економіко-правовому університеті визначено інформатизацію.

Основною метою інформатизації наукової діяльності є забезпечення ефективної координації наукових досліджень і оптимізацію використання інформації в структурі Харківського економіко-правового університету для забезпечення концентрації наукових ресурсів на пріоритетних напрямках діяльності державних інституцій.

Основними напрямками розвитку інформаційного забезпечення наукової діяльності Харківського економіко-правового університету є:

- уніфікація правових, методичних, програмно-технічних і технологічних підходів, пріоритетність забезпечення наукових підрозділів сучасною комп'ютерною технікою, розвиток і вдосконалення інформаційного обліку та системи гарантування інформаційної безпеки;

- широке використання можливостей глобальної мережі Ін-

тернет з метою апробації наукових досліджень (розміщення на веб-сторінках результатів наукових досліджень для широкого обговорення їх фахівцями).

Необхідно всебічно підтримувати новітні форми наукової діяльності, в яких використовуються сучасні інформаційні технології - електронні журнали, телеконференції, експерименти з віддаленими та розмежованими інформаційними ресурсами тощо.

Використання сучасних інформаційних технологій надає змогу проводити безперервний моніторинг процесу організації розвитку науки, урахувуючи такі аспекти, як статистика у сфері науки та інновацій, реструктуризація системи наукових установ, їх фінансування, інтеграція вітчизняної вищої освіти і науки у світову, оцінка результатів реформування тощо.

Використання сучасних інформаційних технологій повинне спрямовуватися насамперед на забезпечення взаємозв'язку між наукою, освітою та практикою, а також на підвищення якості і прискорення реалізації наукомістких проєктів.

9. Фінансове і матеріально-технічне забезпечення

Основним джерелом фінансування наукової та науково-технічної діяльності в Харківському економіко-правовому університеті є кошти, отримані як плата за навчання та надання додаткових освітніх послуг.

Додатковим джерелом надходжень можуть бути кошти місцевих бюджетів, власні кошти Університету, кредити та інші позабюджетні джерела, не заборонені законодавством.

Планове фінансування здійснюється для забезпечення проведення фундаментальних і прикладних наукових та науково-технічних досліджень за пріоритетними напрямками Харківського економіко-правового університету та підготовки наукових кадрів.

Програмно-цільове фінансування здійснюється на конкурсній основі для забезпечення виконання науково-технічних програм, спрямованих на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, проведення найважливіших прикладних науково-технічних розробок на замовлення юридичних осіб, а також проєктів у рамках міжнародного науково-технічного співробітництва.

Система фінансового забезпечення повинна створити стабі-

льні передумови для швидкого розвитку науки і техніки з метою підвищення ефективності використання їх науково-технічних досягнень.

Реформування системи фінансового забезпечення наукової діяльності Харківського економіко-правового університету передбачає:

- оптимізацію асигнувань на наукові розробки та інші витрати, пов'язані з проведенням науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт;

- упровадження в практику фінансування наукової діяльності за рахунок виконання науковими установами на госпрозрахунковій основі науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Для виконання поставлених завдань необхідно здійснити такі заходи:

- розвиток багатоканальної системи фінансового забезпечення наукової діяльності;

- визнання фінансування наукових і науково-технічних розробок одним з пріоритетних напрямків видатків;

- створення дієвої системи стимулювання наукової творчості фахівців Харківського економіко-правового університету;

- забезпечення ефективності використання коштів на функціонування і розвиток науки.

У сфері матеріально-технічного забезпечення передбачається розроблення практичних заходів щодо розвитку матеріально-технічної бази Харківського економіко-правового університету, спрямованих на:

- технічне забезпечення потреб Університету, створення умов для використання ними сучасних інформаційних технологій у процесі проведення науково-дослідних робіт;

- оснащення сучасним лабораторним, випробувальним обладнанням та іншими засобами для проведення наукових досліджень;

- розширення бібліотечних фондів (за рахунок наукових видань та нормативно-правових актів);

- залучення альтернативних джерел фінансування;

- підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази.

10. Міжнародне наукове співробітництво

Основними напрямками міжнародного співробітництва у сфері наукової діяльності в Харківському економіко-правовому університеті постають:

- проведення спільних наукових досліджень, технічних і технологічних розробок із провідними закордонними фахівцями в галузі юриспруденції;

- участь у міжнародних наукових програмах та конкурсах на здобуття грантів щодо цільового фінансування наукових досліджень;

- взаємний обмін науковою і науково-технічною інформацією, використання міжнародних інформаційних фондів та систем;

- підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів на основі відповідних міждержавних угод;

- участь у програмах двостороннього та багатостороннього обміну науковими, науково-педагогічними працівниками і здобувачами з метою їх стажування та підвищення кваліфікації;

- проведення міжнародних конгресів, симпозіумів, конференцій та виставкових заходів;

- провадження спільної видавничої діяльності та обмін науковою друкованою та іншою продукцією;

- налагодження прямих багатосторонніх зв'язків між науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами в системі науки і освіти різних країн;

- розширення наукових зв'язків з асоціаціями та іншими об'єднаннями, науково-дослідними установами та вищими навчальними закладами.

* * *

Реалізація основних положень Концепції забезпечується шляхом прийняття нових та внесення змін до чинних нормативно-правових актів, що регламентують наукову діяльність Харківського економіко-правового університету.

Для практичної реалізації концептуальних положень та основних засад наукової діяльності Харківського економіко-правового університету необхідно розробити комплексну програму реалізації цієї Концепції. Очікується, що розроблені на основі такої програми заходи будуть внесені до відповідних програм і

планів усіх структурних підрозділів Харківського економіко-правового університету.

Реалізація визначених у Концепції положень сприятиме формуванню оновленої системи наукового забезпечення освітнянської діяльності в Україні, спрямованої на організацію, координацію та поєднання зусиль науковців та практиків з метою вдосконалення чинного законодавства.